

Bilag 2: Bør der anlægges flere kunstgræsbaner i Viborg Kommune?

Der er næppe muligt at udpege én indikator, der alene kan svare på, om der bør anlægges flere kunstgræsbaner i Viborg Kommune. I bestræbelserne på at indkredse et gyldigt svar på spørgsmålet er udvalgt følgende 9 indikatorer:

1. Hvor mange kunstgræsbaner er der i hhv. DK, Region Midtjylland og Viborg Kommune?
2. Hvordan er de eksisterende kunstgræsbaner fordelt i Viborg Kommune (er der geografiske tomrum)? Hvor lang er køreafstanden fx til kunstgræsbaner i Viborg Kommune sammenlignet med resten af Region Midtjylland?
3. Hvordan er booking og faktisk brug af kunstgræsbaner i Region Midtjylland og Viborg Kommune?
4. Er der en tydelig sammenhæng mellem bookinggrad og klubbernes antal af medlemmer – og hvor mange medlemmer kræves typisk for at sikre tilfredsstillende benyttelse?
5. Hvad betyder en kunstgræsbane for udvikling i klubbens medlemstal?
6. Er der lejeforhold, der hindrer hensigtsmæssig brug og fordeling af eksisterende kunstgræsbaner?
7. Hvad er prisen for en kunstgræsbane?
8. Er der klubber som kan og vil stille med den nødvendige egenfinansiering?
9. Ansøgerklubbernes syn på fordele ved kunstgræsbaner

I det følgende belyses de forskellige indikatorer i numerisk rækkefølge.

(2.1.1) Antal kunstgræsbaner i DK, Region Midtjylland og VK

I Viborg Kommune er der pt. 8 kunstgræsbaner som foreningerne benytter. Det svarer til én kunstgræsbane pr. 12.085 borgere. Det tilsvarende tal for hele Danmark er 15.704 borgere pr. bane. Tallet for hele Danmark er hentet fra Facilitetsdatabasen.dk. Der foretages løbende investeringer i kunstgræsbaner i hele Danmark, hvorfor tallet er genstand for usikkerhed. I kommunerne omkring Viborg er der fx anlagt 4 baner siden 2019, og en række baner er under forberedelse.

Tabel 1 viser en oversigt på området for henholdsvis Viborg Kommune, de omkringliggende kommuner og Danmark generelt. Heraf fremgår det at Viborg sammenlignet med de omkringliggende kommuner, er relativt godt stillet i forhold til borgere per bane, men under gennemsnittet i forhold til opland per bane.

Tabel 1: Baner pr. borger og km² (udvalgte kommuner)

	<i>Antal baner</i>	<i>Baner pr. borger</i>	<i>Opland pr. bane</i>
* Silkeborg Kommune	6	16.226	142 km ²
* Skive Kommune	4	11.356	170 km ²
* Herning Kommune	11	8.113	120 km ²

* Randers Kommune	4	24.547	187 km ²
* Viborg Kommune	8	12.085	176 km ²
* Holstebro Kommune	3	19.554	267 km ²
* Danmark	374	15.704	115 km ²

(2.1.2) Geografisk fordeling af kunstgræsbaner i VK (og Region Midtjylland)

Der er naturligvis forskel på, hvor mange km forskellige byer har til den nærmeste kunstgræsbane.¹ Følgende byer i Viborg Kommune har mere end 10 km til den nærmeste kunstgræsbane:

Tabel 2: Byers afstand til nærmeste kunstgræsbane i VK²

	Klejtrup	Hammershøj	Møldrup	Ulbjerg	Bjerregrav	Vammen	Bjerregrav	Låstrup	Team Nørreå	Skals	Ørum	Vridsted	Rødskærbro
<i>Km</i>	24	20	20	20	16	15	15	15	13	12	12	12	10

Det er ikke usædvanligt, at byer i de øvrige midtjyske kommuner har tilsvarende afstande til deres nærmeste kunstgræsbane. Der findes således byer i hovedparten af de øvrige midtjyske kommuner (Skive, Silkeborg, Randers, Holstebro, Herning), som ligeledes har +20 km. til nærmeste kunstgræsbane i kommunen. Dog må det bemærkes at Viborg Kommune relativt mange byer med omkring 20 km. til nærmeste kunstgræsbane i kommunen sammenlignet med nabokommunerne.

(2.1.3) Booking og faktisk brug af kunstgræsbaner i VK (og Region Midtjylland)

De 6 klubber i Viborg Kommune, som har kunstgræsbaner, benytter umiddelbart banerne i nogenlunde samme omfang som klubber med kunstgræs i omkringliggende kommuner. Fx er kunstgræsbaner i Viborg Kommune gennemsnitligt booket 58 pct. af tiden (hverdage fra 16-22). De omkringliggende kommuner har bookingprocenter på 50 - 66 pct.

Tabel 3: Booking, fremmøde og benyttelse (pct.) af kunstbaner på hverdage fra kl. 16-22

Kommune	Booking³	Fremmøde⁴	Benyttelse⁵
Herning Kommune	66	65	33
Holstebro Kommune	63	110 ⁶	69
Ringkøbing-Skjern ⁷	50	79	36

¹ I de *halanalyser* som Viborg Idrætsråd tidligere har udarbejdet (2015, 2016, 2018) er det indstillingen, at man som borger i Viborg Kommune må forvente op til 10 km til nærmeste idrætshal. Der er pt. ikke formuleret tilsvarende pejlemærker for afstand til kunstgræsbaner.

² I analysen tillægges det ikke betydning hvis en by/klub har kortere afstand til kunstgræsbaner i nabokommuner. Dels fordi det antages at være en opgave for Viborg Kommune, at servicere egne foreninger. Dels fordi kommunen mister indflydelse på lejeforhold, miljøhensyn, banekvalitet mv., hvis kunstbanespørgsmålet baseres på baner i nabokommuner.

³ En facilitet anses for **booket**, når der har været en reservation. Der regnes med en åbningsuge på 30 timer.

⁴ **Fremmøde** angiver, hvor stor en del af de bookede tider, som er blevet benyttet til aktiviteter (i undersøgelsesperioden).

⁵ **Benyttelse** viser andelen af de 30 timer (åbningstiden), der er benyttet til fodboldaktiviteter. Tallet fås ved at multiplicere procenttal for booking og fremmøde.

⁶ Højere fremmøde end booking kan skyldes, at der er personer, der benytter faciliteten uden at have booket faciliteten.

Skive Kommune	59	84	51
Viborg Kommune ⁸	58		
Region Midt ⁹	62	79	43
Hele landet ¹⁰	75	87	61

Tabellens data stammer fra undersøgelsen ”Idrætsanlægs benyttelse og brugernes tilfredshed” foretaget af SDU (2017), da der ikke foreligger pålidelige post-corona data. Viborg Kommunes kunstgræsbaner indgår ikke i denne undersøgelse, hvorfor data for Viborg Kommune er tilvejebragt via bookingsystemet Conventus.¹¹ Det betyder, at der ikke er beregnet fremmøde og benyttelsesprocenter på kunstgræsbanerne i Viborg Kommune. Det vil kræve observation af de pågældende baner, hvilket ikke er prioriteret i indeværende analyse.

Det bør for fuldstændighedens skyld bemærkes, at de kommuner, der har højest bookinggrad, ikke nødvendigvis er de kommuner, der også har den højeste grad af faktisk benyttelse. Fx har Herning Kommune den højeste bookingprocent i Region Midt, men samtidig den laveste grad af reel benyttelse. Det kan bl.a. handle om hvilke bookingsystemer og regler herfor de forskellige kommuner anvender. Derfor kan man heller ikke sige noget entydigt om den faktiske benyttelsesgrad af de eksisterende baner i Viborg Kommune. Noget tyder dog på, at benyttelsesgraden er nogenlunde på niveau med benyttelsesgraden i de omkringliggende kommuner.

(2.1.4) Sammenhæng mellem bookinggrad og klubbens medlemstal

Tabel 4 viser medlemstal og bookinggrad for kunstbaneklubberne i Viborg Kommune (præ-corona). De pågældende klubber har alle omkring 400 medlemmer eller mere. For disse klubber synes der ikke at være en entydig sammenhæng mellem medlemstal og bookinggrad.¹² Det kan bl.a. hænge sammen med at klubberne har nogenlunde samme antal medlemmer.

Tabel 4: Sammenhæng mellem bookinggrad og klubbernes medlemstal

Klub	Booking	Medlemmer pr. bane
Viborg FF (bane 1)	75 pct.	404 ¹³
Overlund GF	68 pct.	615 ¹⁴
SIK og Team Viborg (bane 1)	59 pct.	390 ¹⁵
Bjerringbro IF	55 pct.	422

⁷ I Ringkøbing-Skjern kommune er der fjernet enkelte unaturligt lave bookinger på udvalgte kunstgræsbaner for at sikre sammenlignelighed på tværs af kommuner og regioner. Det samme er gjort i Viborg Kommune.

⁸ I Viborg Kommune er der fjernet unaturligt lave bookinger på en enkelt kunstgræsbane (Alhedens IF) for at sikre sammenlignelighed på tværs af kommuner og regioner. Det samme er gjort i Ringkøbing-Skjern kommune.

⁹ De gennemsnitlige tal for Region Midt er beregnet ud fra de 16 kunstgræsbaner, som 2017 fandtes i henholdsvis Herning Kommune, Holstebro Kommune, Ringkøbing Skjern Kommune og Skive Kommune.

¹⁰ Undersøgelsen er foretaget med udgangspunkt i 77 kunstgræsbaner på landsplan.

¹¹ Registreringer i Viborg Kommune er foretaget samme uger (10-13, 2017) som kommuner i SDU-undersøgelsen

¹² Tallene er korrigeret for medlemssammensætning. Fx træner talenthold ofte på kunstgræs og træner hele året.

¹³ 558 spillere fra VFF + 50 spillere fra VFF Oldboys + 100 talentsspillerespillere fra FK Viborg. Spillere fra FK Viborg registreres med faktor 2,0, jf. talenttræninger

¹⁴ 120 spillere fra Houkær IF registreres med faktor 0,5, jf. Eastside samarbejde

¹⁵ 453 spillere fra SIK. 226 spillere fra TV. 100 talentspillere fra TV registreres med faktor 2,0, jf. ekstra talenttræning.

SIK og Team Viborg (bane 2)	52 pct.	390
NUGF Viborg	44 pct.	406
Alhedens IF	• ¹⁶	254
Viborg FF (bane 2) ¹⁷	• ¹⁸	404
Gennemsnit	51 pct.	421

(2.1.5) Hvad betyder en kunstgræsbane for klubbernes medlemstal?

Der foreligger ikke undersøgelser på landsplan, der belyser i hvilket omfang, det skaber flere medlemmer, når en klub etablerer kunstgræsbane. Ser man på udviklingen i Viborg Kommune synes der imidlertid at være en signifikant positiv sammenhæng mellem medlemstal og etablering af kunstgræsbane. Som det fremgår af tabel 5 (præ-corona), har de seks kunstgræsklubber i Viborg Kommune, således oplevet en gennemsnitlig medlemsfremgang på 11 pct. efter anlæggelse af kunstgræsbanerne. Hvis man fraregner Viborg FF, der allerede fik sin første kunstgræsbane i 2005 (og derfor ikke blev kunstgræsklub i 2014, hvor klubben fik sin 2. kunstgræsbane) er den gennemsnitlige medlemsfremgang på hele 18 pct. Til sammenligning er medlemstallet i den samme periode faldet med 7 pct. i de øvrige jyske fodboldklubber og 3 pct. i Viborg Kommune som helhed.

Tabel 5: Kunstgræsbaners betydning for klubbernes medlemsudvikling

Klub	Medlemmer v. etablering af bane	Medlemmer 2018	Ændring
Alhedens IF	195 (2013)	230	
Bjerringbro IF	464 (2013)	518	
NUGF Viborg	299 (2013)	426	
Overlund GF	358 (2014)	574	
Søndermarken//Team Viborg	815 (2015)	768	
Viborg FF	626 (2014)	558	
Alle kunstklubber i VK	426	503	+ 18 pct.
Alle klubber i VK	7.254 (2014)	7.003	- 3 pct.
DBU Jylland	174.737 (2013)	162.268	- 7 pct.

(2.1.6) Er der lejeforhold, der hindrer hensigtsmæssig brug af eksisterende baner?

Flere fodboldklubber i Viborg Kommune har oplevelsen af at tabe medlemmer til klubber med kunstgræsbaner. Bl.a. fordi klubber uden kunstgræs kan have svært ved at betale leje af et betydeligt antal timer på de eksisterende kunstgræsbaner (600 kr. pr time). Hvis flere klubber skal opleve de etablerede kunstgræsbaner som en gevinst - fremfor en trussel imod deres eget tilbud – kan man overveje at justere den oprindelige model for leje af kunstgræsbaner.¹⁹ Flere klubber foreslår således

¹⁶ I Alhedens IF er der registreret unaturligt lave bookinger for brug af kunstgræsbanen, hvorfor data udgår.

¹⁷ Ikke oplyst antal bookinger i observationsugen.

¹⁸ I Viborg FF foreligger ikke registreringer for bane 2 for den undersøgte uge, hvorfor data ikke kan inddrages.

¹⁹ I 2015 blev følgende aftalt mellem klubber og kommune.

- Egenbetaling på kr. 750.000, heraf minimum 350.000 kr. i direkte kontant medfinansiering (NB: blev i processen ændret til egenfinansiering på 37 pct., ved en kunstbane).
- Klubben hensætter årligt kr. 50.000 til renovering af græstæppe (efter 10-15 år)

en model, hvor klubberne kan leje de første 20 timer til 300 kr. pr. time. Hvis alle klubber i Viborg Kommune uden kunstgræs gør brug af et sådan tilbud, vil tabet af lejeindtægter være kr. 150.000 (20 timer * 25 klubber * 300 kr.). En sådan model kan forventes at øge den samlede benyttelse af kommunens kunstgræsbaner. Det er dog næppe realistisk at alle klubberne vil benytte et sådan tilbud. Det faktiske tab/udgift kan således forventes at være mindre end 150.000 kr. årligt. Man kan forestille sig flere måder at finansiere modellen på:

- (a) Kunstgræsejerne tvinges til at halvere lejeprisen til 300 kr. uden at få noget til gengæld.
- (b) Kunstgræsejerne tvinges til at halvere lejeprisen til 300 kr., samtidig med at kravet til klubbernes hensætning ligeledes halveres (til 25.000 kr. pr. år).
- (c) Viborg Kommune indføres et kunstgræstilskud på 300 kr. til leje af kunstgræsbaner i vinterhalvåret (20 timer pr. klub). Fx i en forsøgsordning på 3 år.

(2.1.7) Hvad er prisen for en kunstgræsbane og hvad er prisen for en græsbane?

Prisen på en kunstbane varierer afhængigt af de anvendte materialer fra ca. 3,5 mio. til 5,5 mio. (se mere senere). Til forskel koster en græsbane i omegnen af kr. 1,5 mio. (afhængigt af tidsrammer, jordarbejde, mv.).²⁰ Der er en række forskelle på de to baner, der bør bemærkes.

- For det første kan en kunstgræsbane rumme mindst lige så mange årlige træningstimer som to hele græsbaner, jf. tabel 7.²¹
- For det andet er drifts-og vedligeholdelsesomkostningerne for en almindelig græsbane betydelig lavere end drifts-og vedligeholdelsesomkostningerne for en kunstgræsbane. Primært fordi der er større behov for mandetimer og specialmaskiner til vedligeholdelse af en kunstgræsbane.
- For det andet skal en del af kunstgræsbanen (kunstgræstæppet) omlægges hvert 10-15 år.

Tabel 7: Kapacitet på henholdsvis græsbaner og kunstgræsbaner

	Kunstgræsbane	Græsbane
Januar	14 timer	0 timer
Februar	14 timer	0 timer
Marts	14 timer	9 timer
April	18 timer	18 timer * 0,66
Maj	18 timer	18 timer * 0,66
Juni	18 timer	18 timer * 0,66

- Klubben modtager lejeindtægter & der tilbydes fælles bookingportal
- Der etableres en max pris for udleje af baner til andre klubber i VK (600 kr. pr. time)
- Banen stilles til rådighed for udleje 50 % af tiden – tid der ikke udlejes, kan klub selv bruge
- Banen skal hen over en uge stilles til rådighed for udleje på alle typer af tidspunkter
- Banen skal placeres så den oplyses af eksisterende lysmaster (uden gene for borgere).

²⁰ Selve det grundlæggende anlægningsarbejde vil være ret ens for en almindelig græsbane og en kunstgræsbane. Her tænkes især på jordarbejdet samt udlægningen af dræn og stabiliserende lag af grus mv. (bærelagsopbygning). Indkøbet og udlægningen af selve kunstgræsset (1,5-2 mio. kr.) vil derimod være meget mere omkostningstung end såning af en græsbane. Det skal dog bemærkes, at der efter såning vil gå cirka et år førend en almindelig græsbane er helt klar til anvendelse. Alternativt kan benyttes rullegræs, der er en hurtigere og dyrere løsning.

²¹ En græsbane kan antages at have en kapacitet svarende til 0,66 kunstgræsbaner (i perioden april-september). Det er fordi kunstgræsbaner kan holde til mere slid og slitage end tilsvarende græsbaner (jf. våde baner, tørre baner mv.).

Juli	0 timer	0 timer
August	18 timer	18 timer * 0,66
September	18 timer	18 timer * 0,66
Oktober	18 timer	9 timer * 0,66
November	14 timer	0 timer
December	14 timer	0 timer
SUM	178 timer	71 timer

(2.1.8) Er der klubber som kan og vil stille med den nødvendige egenfinansiering?

Der er tre klubber, som har ansøgt om kunstgræsbaner. De tre ansøgerklubber er alle indstillet på at indsamle den nødvendige egenfinansiering.

(2.1.9) Ansøgerklubbernes syn på fordele ved kunstgræsbaner

Ansøgerklubberne fremhæver generelt følgende fordele ved kunstgræsbaner:

- Kunstgræsbaner gør det muligt at spille udendørsfodbold hele året
- Kunstgræsbaner skaber større spilleglæde i de måneder hvor græsbanerne ikke er optimale
- Kunstgræsbaner udvikler spillerne bedre
- Kunstgræsbaner aflaster græsbanerne (fx i sæsonopstart/afslutning og våde/tørre perioder)
- Kunstgræsbaner frigiver foreningstimer til andre idrætsgrene i halfaciliteter, fordi fodboldklubber nedprioriterer indendørsfodbold²²

Opsamling

I det foregående er der behandlet 9 indikatorer ift. behovet for nye kunstgræsbaner i Viborg Kommune. De 9 indikatorer giver ikke et entydigt svar, på om der bør anlægges flere kunstgræsbaner i Viborg Kommune, men de kan være med til at kvalificere de relevante overvejelser. Nedenfor følger en kort opsamling af de vigtigste pointer til hver indikator.

- (1) Viborg er sammenlignet med de omkringliggende kommuner relativt godt stillet i forhold til borgere per kunstgræsbane, men er under gennemsnit i forhold til opland per kunstgræsbane.
- (2) Der er relativt flere byer i Viborg Kommune, der har mere end 20 km til den nærmeste kunstgræsbane sammenlignet med øvrige midtjyske kommuner.
- (3) Kunstgræsklubberne i Viborg Kommune booker ca. banerne lige så meget som de øvrige midtjyske kommuner (58 pct. i Viborg sammenlignet med 50 - 66 pct. i de øvrige kommuner)
- (4) Der synes ikke umiddelbart at være sammenhæng mellem kunstbaneklubbernes medlemstal og booking af kunstgræsbaner. De undersøgte kunstbaneklubber har alle +390 medlemmer.
- (5) Der synes at være positiv sammenhæng mellem vækst i medlemstal og etablering af kunstgræsbaner. Fx har de 6 kunstgræsklubber fået en gennemsnitlig medlemsfremgang på 18

²² Undersøgelser fra Aalborg Kommune viser fx at en fodboldklub (Aalborg Freja) på 2 år mere end halverede deres brug af haltimer fra 353 timer (før kunstgræs) til 149 timer (efter kunstgræs). Anlæggelse af kunstgræsbaner gavner således ikke kun fodboldklubber, men også andre foreninger, der ønsker at bruge kommunens idrætshaller.

pct. efter anlæggelse af kunstgræsbanerne. Til sammenligning er medlemstallet faldet med 7 pct. i de øvrige jyske fodboldklubber og 3 pct. i Viborg Kommune som helhed.

- (6) Flere klubber uden kunstgræs, angiver lejeprisen som en barriere for at leje kunstgræsbane og fremhæver risikoen for at miste medlemmer, hvis klubben ikke lejer tid på kunstgræsbaner. Der foreslås tre forskellige modeller til håndtering af ovennævnte udfordring.
- (7) Prisen på en kunstgræsbane varierer afhængigt af de anvendte materialer fra 3,5 - 5,5 mio. (se senere). En græsbane koster i omegnen af typisk kr. 1,5 mio. Driftsudgifter, reetablering af kunstgræstæppe og kapacitetsforskelle i spilletid per år komplicerer regnestykket.
- (8) Der er 3 ansøgerklubber, der alle er indstillet på at indsamle den nødvendige egenfinansiering.
- (9) Ansøgerklubbene fremhæver, at kunstgræsbaner bl.a. muliggør helårsfodbold, skaber spilleglæde i ydermåneder, gør det lettere at fastholde medlemmer, udvikler spillerne bedre, aflaster græsbanerne og frigiver tider i halfaciliteterne til andre idrætsgrene.

Med udgangspunkt i ovenstående er der ikke umiddelbart noget, som taler imod anlæggelsen af ny kunstgræsbane i Viborg Kommune. Samtidig er der heller ikke et tvingende argument, der nødvendiggør anlæggelse af ny kunstgræsbane.